

Fenomenalt: Roman Eliassen tar et oppgjør med økonomistudier som isolerer seg fra krisene som preger vår samtid.

Flukten fra virkeligheten

UKAS BOK

BENT SOFUS TRANØY

Denne anmelder er i en viss forstand uvanlig godt stilt til å vurdere Roman Linneberg Eliassens bok om virkelighetsflukten i moderne økonomisk teori – «Hysj, vi regner». Jeg har nemlig forsøkt å tenke gjennom og formidle mye av den samme tematikken selv, jeg har bare ikke fått det like godt til som Eliassen.

Internasjonalt har det lenge vært en trend at ledende forskere skriver gode populærvitenskapelige bøker pakket med dyp kunnskap, formidlet slik at folk forstår det. Her har vi en norsk bok, skrevet av en doktorgradsstudent i Cambridge, som ikke står noe tilbake for disse.

På 100 relativt små sider gir han en teori-historisk analyse av «mainstream»-økonomenes flukt fra virkeligheten, og det hele er uanstrengt informert av profesjonssosiologi, vitenskapsteori, læringspsykologi og økonomisk historie. Kanskje viktigst er hans erfaringer fra masterstudium i økonomi, som han feller følgende dom over:

Å undervise mainstream økonomi slik de norske universitetene (og de fleste andre rundt om i verden) gjør i dag, uten en gang å nevne det mylderet av alternativer som eksisterer, grenser til indoktrinering og er ikke en universitetsutdanning verdig.

Dette stoffet er vanskelig å formidle, for moderne økonomisk teori gjør så snirklete resonneringer for å komme fram til sine absurde «resultater» at folk utenfor faget kan ha vondt for å tro at det er sant. Men jeg tror Eliassen kan lykkes: Boka er ledig, uten å være overflattisk, språket er godt og tankene er klare.

Boka innledes med et flott dramaturgisk grep. Unge Eliassen begynte å studere økonomi høsten 2008. Dette

UTE AV VERDEN: Da Roman Eliassen studerte samfunnsøkonomi, var finanskrisa et ikke-tema.

FOTO: CHRISTOPHER OLLSSØN

er høsten da Lehman Brothers gikk konkurs og verdensøkonomien «ble kastet inn i sin største krise siden den store depresjonen». «Jeg trodde jeg var kommet til rett sted til rett tid», skriver han. Men nei: «Jeg lærte ingenting om finanskrisen

eller euro-krisen i løpet av studiet.» Dette på et studium som kaller seg samfunnsøkonomi:

Hvordan ble økonomistudiet slik? Og hva slags virkninger får det, hva står på spill? Resten av boka er i grunnen et sammenhengende forsøk på å svare på disse spørsmålene. Økonomi er et stort fag, med mange spennende forskningsresultater på ulike empiriske områder. Hvordan kan det da ha seg at studiet er så ensartet, og at den samme konvensjonelle økonomien som dominerer fullstendig i finansdepartementer og sentralbanker, og som sviktet fatalt med hensyn til å advare mot faren for finanskrisen, fortsatt svikter med hensyn til å forebygge nye?

Eliassen kritiserer det han mener er essensen i økonomifagets vesen, en metodologi som kretser rundt *formalisme, likevektsfetisjisme og metodologisk individualisme*. Formalismen vil helst bare se det som lar seg tallfeste – eller enda verre, presse ting som ikke gjør det, inn i modellene likevel. Likevektsfetisjisme gir en forestilling om at kriser egentlig ikke skal forekomme i markedssystemet og når de

likevel dukker opp forstås de som et sjokk som kommer utenfra. Den metodologiske individualismen innebærer et krav om at alle sosiale fenomener skal forklares med utgangspunkt i individuelle handlinger.

Dette grepet er vellykket, og Eliassen får fram hvordan mainstream økonomi, med metodologien som satsplanke, har stupe inn i en serie absurditeter, som ideen om at folk har rasjonelle forventninger til fremtiden (og en korrekt modell av økonomiens virkemåte). Dette fører til en idé om at økonomien og finansmarkedene i hovedsak er selvstabiliserende systemer; at finansinstitusjoner ikke er viktige og kan utelates fra økonomiske modeller eller at arbeidsledighet egentlig speiler en økning i etterspørselen etter fritid.

Økonomifaget rommer som sagt mye mer enn et sett absurde ideer. Men disse ideene har faktisk påvirket tenkningen, politikken og reguleringen av markeder fram mot finanskrisen – og de er fortsatt dominerende i dag, snart åtte år etter at krisen brøt ut. Det er derfor denne diskusjonen er viktig.

Eliassen er også konstruktiv. Han trekker på flere tenkere, men først og fremst på sin ekspertise på Keynes – og tradisjonen etter ham – til å vise hvor enkelt tilgjengelig vettuge alternativer faktisk er. Eliassen bruker mindre harde ord enn jeg gjør. Han ber bare om, i møte med en voldsom finanskriser, mer pluralisme i stedet for indoktrinering. All erfaring med økonomilaugets håndtering av kritikk gjennom årene

tilsier at ønsket ikke vil bli imøtekommet. Det faktum at 2008 ikke endret på grunnleggende metodologiske premisser, verken her eller der, gjør det lett å bli svartsynt.

Det ligger et dilemma her. Faget må bli mer virkelighetsnært. Men forskere flest – inkludert undertegnede – tror jo på vitenskapens selvstyre som den eneste gode model-

SAKPROSA

Roman Linneberg Eliassen
Hysj, vi regner
Forlaget Manifest 2015, 120 sider

len. Det er litt som med demokratiet, finnes det egentlig noe alternativ? Men hva gjør man hvis selvstyre forfaller til lukking, ensretting og farlig irrelevans?

Jeg vet ærlig talt ikke. Eliassen er en kritisk tenkende skribent, begavet, bredt og historisk belest, kreativ og med en uvanlig god penn. Ikke alle disse er kvaliteter som borger for et godt liv innenfor økonomifaget. Jeg håper jeg tar feil og at det gradvis kommer framgang initiert innenfra. Og at økonomifaget igjen kan gjøre framskritt, «funeral by funeral».

bokmagasinet@klassekampen.no

Nasjonalbiblioteket

Nasjonalbiblioteket lyser ut to avdelingsdirektørstillinger

Nasjonalbiblioteket er inne i ei spennende utvikling der vi hentar den norske kultur- og kunnskapsarven inn i samtidens offentlige rom. Dette skjer gjennom eit veksande digitalt bibliotek, ei aktiv publiseringsverksemd og eit omfattende publikums- og utstillingsprogram i lokala våre på Solli plass i Oslo. Samstundes aukar Nasjonalbiblioteket innsatsen på forskning og den forskingsbaserte formidlinga.

Til å leie Avdeling for forskning og formidling, og Avdeling for kulturformidling og informasjon, lyser vi no ut to stillingar som avdelingsdirektør.

Meir informasjon om stillingane får du ved å kontakte:

Aslak Sira Myhre, direktør tlf. 91 31 92 71
Roger Jøsevoll, assisterande direktør tlf. 97 53 71 86

Søknadsfrist: 25. februar 2016

Se full utlysning og søk stilling på www.nb.no